

**PÄIVÄKOTI LUOTSIN
VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA
2007**

kuva Luotsista..

Sisällysluettelo

1. Päiväkoti Luotsin varhaiskasvatussuunnitelma	
2. Päiväkoti Luotsi.....	
3. Toiminta-ajatus.....	
4. Arvot ohjaavat työtämme.....	
5. Lapsi Luotsissa.....	
6. Lapsi oppii arjessa yhdessä toisten kanssa.....	
7. Luottamus ja aikuisten yhteistyö.....	
8. Lapsen arki Luotsissa.....	
1-3 vuotiaat Knuuput	
3-5 vuotiaat Kliiwarit	
Esiopetusryhmä Seilorit	
9. Yhteistyötahot.....	
10. Tuettu varhaiskasvatus.....	
11. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset.....	
12. Toiminnan arviointi.....	

Liitteet

Lähteet

1. Päiväkoti Luotsin varhaiskasvatussuunnitelma

Tervetuloa Luotsiin!

Luet varhaiskasvatussuunnitelmaa, jonka olemme tehneet kaikille Luotsin päiväkodissa oleville perheille ja Luotsin toiminnasta kiinnostuneille.

Tämä suunnitelma tukee perheen ja päiväkodin välistä yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta.

Varhaiskasvatus perustuu kodista saatavalle kasvuperustalle. Haluamme tukea yhdessä perheen kanssa lapsen oppimaan oppimisen, elämänhallinnan ja yhdessä toimimisen taitojen kehittymistä. Luomme pohjaa lapsen elinikäiselle oppimiselle varhaiskasvatuksessa ja sen osana olevassa esiopetuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelma on tehty ohjaamaan ja selkiyttämään päiväkodissa tehtävää kasvatus- ja opetustyötä ja sen jatkuvaa kehittämistä. Sen yhtenä tarkoituksena on herättää keskustelua kasvatuksesta ja oppimisesta tarpeita vastaavaksi.

Perustana varhaiskasvatussuunnitelmалlemme on käytetty varhaiskasvatuksen valtakunnallisia perusteita ja Helsingin kaupungin esiopetussuunnitelmaa.

2. Päiväkoti Luotsi

Päiväkotimme sijaitsee uuden ja vanhan Katajanokan keskellä, vanhan vankilarakennuksen ja ulkoministeriön välissä, aivan Katajanokan ala-asteen kupeessa. Katajanokan saarelle talo on rakennettu 1900-luvun alussa venäläisten toimesta, rakennuksen suunnittelija on tuntematon. Alun perin rakennus on palvellut Viaporin sotilassatamaa tuotantorakennuksena, ilmeisesti torpedotehtaana. Sittemmin se on toiminut puu- ja metallityöpajana ja toisen maailmansodan jälkeen taas Valmet Oy:n telakan työtilana.

Päiväkodiksi rakennus muutettiin vuonna 1985 ja päiväkodin toiminta on alkanut elokuussa 1986.

Luotsissa on alle 3-vuotiaiden ryhmä Knuuput, 3-5-vuotiaiden ryhmä Kliiwarit ja esiopetusryhmä Seilorit. Henkilökuntaan kuuluu 4 lastentarhanopettajaa (joista yksi esikouluopettaja), 5 lastenhoitajaa, 2 päiväkotiapulaista, 1 keittäjä sekä hallinnollinen kolmen päiväkodin johtaja.

Päiväkoti Luotsilla on oma piha, joka on näin keskustaolosuhteissa suuri ja toimiva. Vieressä sijaitseva uusi Linnanpuisto antaa lisämahdollisuuksia lähiretkeilyyn.

3. Toiminta-ajatus

Haluamme tarjota hyvää arkea, jossa lapsella on turvallista olla sekä fyysisesti että psyykkisesti. Elämme mukana lapsen iloissa ja suruissa.

Järjestämme tavoitteellista toimintaa, jossa lapsen hoito, kasvatust ja oppiminen huomioidaan kokonaisvaltaisesti. Koemme tärkeäksi lapsen leikin ja luovuuden tukemisen.

Kun lapsi aloittaa Luotsissa, myös kaikista lapsen elämänpiiriin kuuluvista tärkeistä ihmisistä tulee luotsilaisia, joiden kanssa haluamme tehdä yhteistyötä.

4. Arvot ohjaavat työtämme

Arvot ohjaavat meitä kaikissa arkipäivän tilanteissa. Lapsen aloittaessa Luotsissa on hyvä jo tutustumisvaiheessa käydä keskustelua perheelle tärkeistä asioista. Arvokeskustelua voimme käydä myös yhteisesti vanhempainilloissa eri tavoin, esim. kuinka ristiriitatilanteisiin yleensä puututaan ja miten niitä käsitellään lasten ja perheiden kanssa.

Vanhemmilla on aina mahdollisuus kysyä kuinka päiväkodissa toimitaan erilaisissa käytännön tilanteissa. Päivittäisissä kohtaamisissa on luontevaa keskustella arvoista käytännön tasolla, kun siihen tarvetta on.

Luotsissa on henkilökunnan ja perheiden kanssa pohdittu arvoja. Arvoista on keskusteltu vanhempainilloissa ja kasvatustilaisuuksissa:

Lapsen hyvinvointi pohjautuu *kokonaisvaltaiseen turvallisuuteen*.

Hoito -ja kasvatushenkilöstön oikea määrä, yhteiset säännöt, sekä sisä- ja ulkotilojen turvallisuus takaavat fyysisen turvallisuuden. Lapset saavat myös kokeilla fyysisiä taitojaan sovitussa rajoissa.

Kun lapsi kokee olonsa turvallisiksi kaikissa tunnetiloissaan, hän voi henkisesti hyvin. Mielestämme henkiseen turvallisuuteen kuuluu myös hyvä yhteistyö vanhempien kanssa. Tähän pyritään avoimella keskustelulla, kyselemällä ja ääneen ihmettelystä mielessä olevista asioista.

Erityisen tärkeänä koemme *lapsen ja perheen tukemisen päivähoiton alkaessa*. Keskustelemme perheen kanssa odotuksista ja tuntemuksista. Vanhemmat tutustuvat Luotsiin ensin ja esittelevät sen jälkeen paikkoja lapselle.

Lapsen siirtymistä ryhmästä toiseen helpottaa kun talon kaikki aikuiset ovat tulleet tutuksi pihalla, yhteisillä lauluhetkillä ja muissa päivittäin tapahtuvissa pienissä kohtaamisissa. Uuteen ryhmään tehdään vierailu -ja tutustumiskäyntejä ja muiden samanikäisten lasten siirtyminen tapahtuu samanaikaisesti.

Kunnioitamme ja arvostamme lasta. Hyväksymme lapsen omana persoonana, Näemme ja kohtaamme lapsen aidosti, hän on yksilö ryhmässä. Kehumme, halaamme ja ohjaamme lasta oikeaan suuntaan huomioiden ikätason mukaiset rajat. Tavoitteena on vaikuttaa hyvän itsetunnon ja positiivisen minäkuvan kehittymiseen. Tuemme lasta kasvussaan omaksi itsekseen.

Ympäristön arvostus näkyy päiväkodissamme eri tavoin.

Luotsi on rakennuksena vanha ja sen ympäristö on meille tärkeä.

Haluamme muistuttaa lapsia luonnon kunnioittamisesta. Esim. opetamme lapsia antamaan puiden ja pensaiden kasvaa rauhassa, kuten myös pieneläinten olla osa maailmaamme. Ajoittain järjestämme pihatalkoita, joihin vanhemmat voivat ottaa osaa.

Päiväkodissamme kierrätetään mahdollisuuksien mukaan. Keräämme paperit, biojätteet ja lasipurkit, lahjoitamme ylimääräiset varavaatteet vaatekeräykseen. Lapset osallistuvat kierrätykseen viemällä maitotölkkejä läheiseen keräyspisteeseen yhdessä ryhmän aikuisen kanssa.

Tunne *oikeudenmukaisuudesta* on yksi tärkeimpiä arvojamme. Säännöt ovat kaikille samat ja toimimme niiden mukaan johdonmukaisesti. Pyrimme vastaamaan kunkin lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Esimerkiksi levoton ja häiritsevä käytös ryhmässä pysäytetään, sillä se on kaikkien ryhmän jäsenten etu, jotta leikki ja oppiminen mahdollistuu.

Jokainen lapsi on oma yksilönsä, toisaalta erilainen ja toisaalta samanlainen kuin muut tunteissaan ja tarpeissaan. Kannustamme lapsia suvaitsevaisuuteen ja hienotunteisuuteen ja ottamaan toiset huomioon.

5. Lapsi Luotsissa

Käsitys lapsesta, hänestä ihmisenä, on hyvin moninainen.

Lapsi ei ole pieni aikuinen.

Lapselle ominainen tapa toimia ja oppia on kokemuksen ja leikin kautta. Lapsen kokiessa tekemisen ja oppimisen iloa hänen minäkuvansa vahvistuu. Haluamme tukea lapsen kasvua vastuuntuntoiseksi ryhmän jäseneksi. Tavoitteenamme on antaa lapselle aineksia tunteiden ja ajattelun kehittymiseen sekä ohjata toisten huomioon ottamiseen. Hyvien käytöstapojen harjoittelu on osa vuorovaikutusta ja auttaa lasta selviämään elämässä.

Taikatakin arkipuhe ihmiseksi kasvamisesta

*Kun kasvaa ihmiseksi
täytyy kokeilla
onko peltisiivet kalalokeilla
ja minkälaisin siivin lentää
valtameren suola
ja onko muovivaahtoa
sen hurjan härän kuola.
Täytyy koetella, koskea
ja katsella ja haistella
täytyy multaan painaa poskea
ja vettä maistella.
Silloin tietää millaisessa maailmassa
täytyy asua.
Mutta kaikkea ei ehdi nähdä,
paljon ohi vilahtaa.
Ja joka hetki syntyy jotain
joka muuttaa maailmaa.*

Ilpo Tiihonen

6. Lapsi oppii arjessa yhdessä toisten kanssa

Jokaisessa lapsessa on vahvuuksia. Meidän kasvattajien tehtävänä on auttaa lasta näkemään omat vahvat alueensa, joiden kautta hän voi saada onnistumisen kokemuksia ja hänen itsetuntonsa voi vahvistua. Luottamus

omiin kykyihin syntyy näiden onnistumisen kokemusten kautta. Itsetunto ja luottamus ovat oppimisen avaimia.

Kaikki itse koettu, kaikkien aistien kautta, vahvistaa lapsen kokemusta maailmasta ja luo pohjaa kaikelle oppimiselle. Median kautta tullut tieto on pinnallista ja helpommin vaihdettavissa kuin opitut lorut, laulut tai liikuntaleikit. Käytämme kokonaisvaltaista ohjaustapaa ja pyrimme luomaan aktiivista oppimisympäristöä. Eheyttävässä opetuksessa, jota myös esiopetuksessa käytetään, yhdistetään luontevasti erilaisia tapoja tutkia ja kokea uusia asioita. Esim. matematiikassa lasketaan vaatteita, liikutaan laskien, tutkitaan määriä, lasketaan lauluissa.

Työtapojen valinnassa otamme huomioon lapsen kokonaisvaltaisen tavan oppia leikkimällä, kokeilemalla, tutkimalla ja kyselemällä, vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Lapsi oppii monia asioita elämyksellisesti ja toiminnallisesti.

Leikki on lapsen elämää. Haluamme kunnioittaa leikin arvoa, se ei ole vain ajanvietettä oppimista odotellessa. Leikki kuuluu monin tavoin jokaiseen päivään. Lapset leikkivät yksin, rinnakkain ja toistensa kanssa. Leikkiessään lapsi harjoittelee sosiaalisia taitoja; miten muiden kanssa tullaan toimeen ja mitkä ovat yhteisen leikin säännöt.

Leikissä lapsi luo asioita, muokkaa niitä omiin tarkoituksiinsa sopiviksi, purkaa kokemuksiaan, harjoittelee ja kokeilee erilaisia asioita. Leikin avulla lapsi tutustuu myös omaan itseensä, miltä erilaiset asiat tuntuvat.

Leikki voi olla järjestäytynyttä ns. pedagogista leikkiä, joka on aikuisen järjestämää ja johon sisältyy jokin opetus ja järjestys. Lapsen spontaani leikki on usein oman kiinnostuksen inspiroimaa leikkiä, joka "veloo" paikasta toiseen ja on luovuuden kehittymisen edellytys.

Leikki mahdollistuu erilaisin välinein, jossa järjestetty toimintaympäristö ja aikuisen tuki ovat avainasemassa. Toimintaympäristö kehittyy joka vuosi ja siinä huomioimme lasten iät ja tarpeet, esim. askartelupöytä erilaisine materiaaleineen ja tilpehööreineen saattaa olla yhden vuoden tarpeita

vastaava ja toisena vuonna toteutetaan mitä mielikuvituksellisimmat majarakennelmat itse rakennettuine vallihautoineen ja seikkailumetsineen.

Hyvä oppimisympäristö on riittävän monipuolinen ja haastava.

Olennaisinta oppimisympäristössä ovat siinä toimivat ihmiset, sekä vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet heidän välillään. Vuorovaikutukseen eivät liity pelkästään sanat, puhe ja yhteinen puhuttu kieli. Pienet äänen sävyerot, eleet ja ilmeet luovat yhdessä viestin, jonka avulla asiat ilmaistaan toiselle.

Kuulemista isossa ryhmässä harjoitellaan, opetellaan pyytämään vuoroa ja kuuntelemaan toisia. Arjen kohtaamisissa ja pienryhmissä näitä taitoja hiotaan erilaisin leikein ja tavoin.

Rakennamme ja kehitämme lasten oppimisympäristöä jatkuvasti. Tilat ovat jokaisella ryhmällä omat. Yhteiskäytössä meillä ovat sali, hiekkaleikkimurkkaus ja henkilökunnan kokoushuone. Oma piha, lähiympäristöön kuuluva hiekkakenttä, liikuntahalli ja yhteiset lauluhetket antavat lisää mahdollisuuksia laajentaa yhteisiä kokemuksia leikin ja liikunnan kautta. Kirjat, lelut, pelit ja piirustusvälineet ovat lasten vapaasti saatavilla ja käytettävissä.

Esikoulun tiloissa ympäristö muokkautuu vaihteittain, ensin hyllyt ovat tyhjemmät ja kun lapset oppivat pelejä ja toimintavälineiden käyttöä, täyttyvät hyllyt vähitellen. Yhteinen aika näkyy vähitellen enemmän ja enemmän toimintaympäristössä.

Pyrimme siihen, että ilmapiiri olisi turvallinen, hyväksyvä, kannustava, kiireetön ja virheitä salliva.

7. Luottamus ja aikuisten yhteistyö

Kasvatuskumppanuus perustuu vanhempien ja henkilökunnan väliseen luottamukseen. Kaikki päivähoidon työntekijät ovat salassapitovelvollisia perheen asioissa.

Vanhemmalla on kokemus ja tieto omasta lapsesta ja meillä on kokemusta ja asiantuntemusta lapsen kehityksestä yleensä.

Mitä kasvatuskumppanuus on?

Odotamme vanhempien kertovan lapsestaan, odotuksista ja tuntemuksista päivähoiton alkaessa. Näin meillä on mahdollisuus tutustua uuteen perheeseen.

Ennen kuin lapsi aloittaa syksyllä Luotsissa tutustuminen tapahtuu kahdessa osassa. Kutsumme uudet vanhemmat vanhempainiltaan, jossa keskustelemme päivähoitoon liittyvistä asioista. Sen jälkeen lapsi tutustuu jo vanhemmalle tuttuun ympäristöön yhdessä vanhemman kanssa. Samassa yhteydessä käydään perheen kanssa aloituskeskustelu, jossa lapsi on mukana. Aloituskeskustelu on alku kasvatuskumppanuudelle.

Lähetämme aloituskeskustelukaavakkeen perheelle päivähoitopäätöksen mukana, jotta siihen ehtii tutustua rauhassa.

Lapsen päivähoito alkaa tutustumisjaksolla, joka on vähintään viikon pituinen. Omahoitaja käy aloituskeskustelun ja tukee hyvää päivähoiton aloitusta muiden ryhmän aikuisten kanssa. Hoito- ja kasvatustilaukset (1-2 vuodessa) käymme perheen kanssa kun ensin on puolin ja toisin tutustuttu. Esiopetusryhmässä teemme henkilökohtaisen esiopetussuunnitelman yhdessä vanhempien kanssa.

Järjestämme lapsiryhmien vanhempainillat joka vuosi, yleensä syksyllä toimintakauden alussa. Käsittelemme siellä sekä ajankohtaisia, että yleisiä käytännön asioita.

Yhteisiä tapahtumia ovat joulun ja kevätjuhlien lisäksi isän- ja äitienpäiväkahvit. Mahdollisuuksien mukaan järjestämme myös isovanhempienpäivän sekä arkipäivän toimintaamme konkretisoivat videoaamukahvit, jolloin vanhemmilla on tilaisuus päästä ”kärpäseksi kattoon” näkemään päiväkodin arkea. Olemme mukana vanhempaintoimikunnan

kanssa järjestämässä "Marrasmarkkinoita", joissa perheet voivat tavata toisiaan ja toimia yhdessä päiväkodin tiloissa. Tapahtuman mahdollinen tuotto käytetään lasten hyväksi esim. erilaisten konserttien ja retkien muodossa.

8. Lapsen arki Luotsissa

Syksy alkaa aina tutustumisella, yksikin uusi jäsen muuttaa yleensä ryhmän sosiaalisia suhteita. Teemme päiväkodin yhteisen toimintasuunnitelman vuodeksi kerrallaan. Kuukausisuunnitelmia ja muita pidemmän tähtäimen suunnitelmia teemme ryhmien omissa palaverissa ja koko henkilökunnan kokouksissa. Olemme kokeneet tärkeäksi suomalaisen perinteen välittämisen lapsille (joulu, isän- ja äitienpäivät, pääsiäinen). Silloin tällöin toteutamme ryhmissä erilaisia projekteja vuoden teemaan liittyen.

Esimerkiksi "Kärpäsen surinaa – ratikan kolinaa", -teemanimellä käsiteltiin monimuotoisesti ääniä ja kuulemista. Teema piti sisällään mm. projektin jossa jokainen lapsi valmisti itselleen joko sadesoitin tai marakassin. Teeman päättyessä koko ryhmän lapset esittivät, soittivat ja lauloivat yhdessä sadun "Tyttö ja sade". Jokainen lapsi oli mukana oman kiinnostuksensa mukaan osana kokonaisuutta. Tuotos kuvattiin ja esitettiin vanhemmille videoamukahveilla, satu dokumentoitiin jokaisen lapsen kansioon.

Ryhmien aikuiset suunnittelevat viikon ohjelman etukäteen ja nämä viikkosuunnitelmat ovat vanhempien luettavissa jokaisen ryhmän infotaululla. Erilaisista tapahtumista tiedotamme perheitä esim. sähköpostilla ja tiedotteilla. Toiminnan suunnittelussa otamme huomioon lasten toiveet ja myös kokonaisvaltaisen kehityksen osa-alueet. Viikon suunnittelussa huomioimme luovat alueet, liikunnan, eri tavoin oppimisen ja lapsille ajankohtaisten asioiden käsittelyn, eli uskallamme tarttua hetkeen.

Seuraavassa olemme esitelleet jokaisen Luotsin lapsiryhmän päiväohjelman kautta. Mukana on poimintoja eri ikäkauden erityispiirteistä ja siitä, kuinka niitä on otettu huomioon toiminnallisesti ja pedagogisesti ryhmien toimintaa suunniteltaessa.

Knuuput (0-3v)

”**Knuupu**” (ruots. knop) tarkoittaa pientä yksilöllistä solmua, sellainen on siis jokainen pieni Knuupulainen.

Knuupujen päivä

Päiväkotipäivä alkaa kun astutaan sisälle Knuupujen omasta ulko-ovesta. Pienet kengät laitetaan nimikoidulle kenkäpaikalle ja ulkovaatteet riisutaan omaan naulakkoon. Tossut jalkaan ja käsien pesulle hyvän hygienian ohjeita noudattaen. ”Hei-heit” sanotaan tutun hoitajan sylistä ja jäädään Kliiwareiden puolelle aloittelemaan aamua yhdessäololla. Knuupujen omissa tiloissa syödään aamupala kello kahdeksalta. Kavereita saapuu lisää pikkuhiljaa ja pian olemmekin kaikki 12 lasta ja 3 aikuista yhdessä.

Meille on tärkeää vaalia ryhmän rauhallista, mutta touhukasta ilmapiiriä. Aamulla leikimme sisällä ja löydämme ihmettelemistä jokapäiväisistä, ympärillä olevista asioista; laulamme, loruttemme, leikimme, luemme ja katselemme kirjoja, maalaamme, jumppaamme...sekä nautimme olostamme tässä maailmassa.

Aamutouhuilujen jälkeen siirrymme pienissä ryhmissä wc:hen ja pukemaan. Näitä toimia suoritettaessa on aina aikaa lapsen huomioimiseen. Esimerkiksi pottaharjoittelu tapahtuu mutkattomammin samalla pientä kirjaa tutkittaessa. Seuraavaksi puetaan omat nimikoidut ulkovaatteet yhdessä aikuisen kanssa, isommat Knuuput pukevat jo osan itse. Kannustamme lasta omatoimisuuteen päivän askareissa, huomioiden lapsen iän ja kehitystason. Käsitteitä (alla –

päällä, lämmin – kylmä jne.) opitaan samalla aivan huomaamatta. Sitten ulos raittiiseen meri-ilmaan.

Sisälle tulon jälkeen, juuri ennen lounaskärryjen saapumista lorutteleme ja laulamme hetken. Lounas on oman keittäjäme valmistama ja syödään klo 11.15, pikkuallergikot on huomioitu monipuolisessa ruokavaliossa. Jokaisella on oma ruokailupaikkansa ja oman pöytäseurueen kanssa lapsi harjoittelee syömistä ja totuttelee uusiin makuihin. Käytöstavat ovat tärkeitä, kiitämme ja pyydämme kauniisti.

Sitten siirrymme neljän lapsen ryhmissä riisumaan ja wc-käynnille. Sillä aikaa toiset Knuuput lopettelevat lounastaan ja mutustavat näkkileipänsä ja juovat maitonsa. Lokerossa odottaa oma unilelu, joka tuo turvallisen tunteen päiväunille käytäessä. Unilaulujen soidessa taustalla onkin ihanaa nukahtaa aikuisen silittäessä hyvälle unille.

Heräily tapahtuu rauhassa omaan tahtiin, yhdessä puetaan ja kammataan hiukset, jonka jälkeen on aikaa omille touhuiluille ja leikeille. Klo 14.30 Knuupulassa syödään välipalaa ja sen jälkeen suunnataan ulos leikkimään. Vanhempien saapuessa kerromme päivän kuulumiset, vilkuttelemme ja toteamme, että huomenna taas nähdään!

Viikon odotetuin kohokohta on joka perjantainen laulusali. Silloin Knuuput, Kliiwarit ja Seilorit kokoontuvat yhdessä laulamaan ja leikkimään ennen lounasta. Siinä samalla tulemme tutuiksi toistemme kanssa ja vahvistamme laulun ja musiikin voimalla luotsilaisten yhteenkuuluvuutta.

”Ensin syödään, sitten nukutaan ja sitten tulee isi”

Knuuput ovat päiväkotimme pienimpiä lapsia.

Me aikuiset olemme tukemassa lapsen perusturvallisuuden muodostumista, kokonaisvaltaista kehitystä ja vuorovaikutustaitojen edistymistä. Empaattisuus kasvaa pienistä eleistä, hymystä, paijaamisesta ja sylissä pitämisestä. Knuupulan arkeen kuuluvat ilon ja huumorin kukkaset, mutta sallimme myös kiukun ja uhman puuskahdukset. Surulle saa lohdutusta, ikävälle syliä ja hellyyttä.

Pienten lasten ikä -ja kehitystaso vaihtelee, samoin yksilöllinen osaaminen, rohkeus ja omatoimisuus. Kukin lapsi on oma erityislaatuinen persoonallisuutensa ja on muutosten keskellä siirryttyään kotihoidosta päivähoitoon.

Tutustuminen päiväkodin arkeen, aikuisiin, lapsiin, päivärutiineihin, tiloihin ja välineisiin alkaa ensimmäisistä päivistä ja jatkuu kiireettömästi ja turvallisesti kuukausien ajan.

Päiväkodissa yksivuotias Knuupu tutustuu ensin lähiaikuisiin ja ympäristöönsä, erityisesti esineisiin ja välineisiin ja viihtyy puuhaamassa aikuisen lähellä tai itsekseen. Kaksi vuotta täyttävät Knuuput touhuavat ja leikkivät jo yhden tai kahden kaverin kanssa aikuisen lähellä. Kolmevuotiaat siirtyvät jo yhteisleikin vaiheeseen ja leikkivät mielellään pienessä ryhmässä toistuvia, eteneviä, monimutkaisempia ja suunnitelmallisempia mielikuvitusleikkejä. Knuupujen ryhmätiloissa lasten saatavilla on turvallisia, ehjiä leikki -ja toimintavälineitä.

”Kuinka monta lammasta on Piippolan vaarilla?”

Liikunnalliset taidot, puheenkehitys ja yhteisleikkiin tarvittavat valmiudet kehittyvät ja etenevät huimasti ensimmäisen kolmen elinvuoden aikana. Siksi tuemme päiväkodin pienimpienkin kehitystä, kasvua, toimeliaisuutta ja uteliaisuutta kullekin ikäkaudelle, ryhmälle tai yksilölle sopivalla ohjatulla toiminnalla tai rakentamalla sopivia leikki- ja toimintaympäristöjä. Toisen huomioon ottaminen, tervehtiminen, hyvästeleminen, pyytäminen, kiittäminen, anteeksipyyttäminen ja lohduttaminen ovat tärkeitä yhdessä olemisen taitoja.

Puhumaan oppiminen ja puheenkehityksen eteneminen ovat knuupikäisten erityispiirre. Me Knuupulan aikuiset rakennamme lämpimän, turvallisen kontaktin jokaiseen lapseen, jotta vuorovaikutus muodostuu luontevaksi ja luottavaiseksi. Puhumaan oppimisen edetessä ja taitojen lisääntyessä tuemme puheenkehitystä yksilölliset tarpeet huomioivasti. Päiväkodin aikuiset puhuvat hyvää selkeää yleiskieltä ja kuuntelevat lasta kiireettömästi. Aikuiset nimeävät asioita yhdessä lapsen kanssa ja keskustelevat asioista joko arjen

tilanteissa, leikeissä, ohjatuissa toiminnoissa tai kirjanlukuhetkien aikana. Loruttelut ja lauluhetket tukevat myös luontevasti pienimpien puhetaitojen kehittymistä. Knuupujen tiloissa on käytettävissä lastenkirjakorit, lorupussit ja musiikin kuunteluun tarvittavat välineet.

Knuuput ulkoilevat päivittäin laajalla, liikunnallisia haasteita tarjoavalla pihalla ja käyttävät myös päiväkodin yhteisiä ulkoleikkivälineitä. Ryhmätiloissa Knuupujen toimintaa eriytetään tarpeen mukaan eli lapset leikkivät ja toimivat pienemmissä ryhmissä kahdessa leikkihuoneessa ja käyttävät leikkitarvikkeiden ohella päiväkodin omia liikuntaleikkeihin varattuja välineitä. Käytettävissä on päiväkodin sali, jossa Knuupuilla on mahdollisuus mm. kiipeilyyn, hyppimiseen, roikkumiseen ja keinumiseen. Arjessa tai leikin keskellä usein laululeikitään ja tanssitaan.

Käymme mahdollisuuksien mukaan viereisessä liikuntahallissa jumppailemassa isompien Knuupujen kanssa, on ihanaa juoksennella isossa salissa ja käyttää jo tutuksi tulleita liikuntavälineitä.

”Kohta mä olen iso ja Kliiwari”

Knuupujen lapsiryhmän vanhimille, 2-3-vuotiaille suunnittelemme vuosittain omaa kerhomuotoista toimintaa. Se toteutetaan kahdesta kolmeen kertaan viikossa pidettävillä lyhyillä kerhohetkillä. Kokoonnumme juttelemaan yhdessä erilaisista asioista ja ilmiöistä, luemme kirjaa tai askartelemme tms. Touhuilu päiväkodin sisähiekkaleikissä on usein mukavaa puuhaa. Pienten kerholaisten maailma avartuu kevätpuolella, teemme pieniä retkiä ja käymme liikuntahallissa.

Ennen siirtymistään Kliiwareiden ryhmään kolmevuotiaat käyvät sopimuksen mukaan pareittain tutustumassa ”isojen” ryhmän arkeen. Lapsen kanssa keskustellaan tulevasta muutoksesta, sitten on mahdollisuus leikkiä, ruokailla ja levätä uudessa tulevassa ryhmässä. Lopulta siirtyminen konkretisoituu, kun lapsen tavarat siirretään ”muuttokuormana” Knuupuista Kliiwareihin.

Vanhempien kanssa mietitään yhdessä siirtymiseen liittyvät käytännön asiat ja heillä on mahdollisuus käydä katsomassa lapsen oma ruokailu –ja lepopaikka ja vaatelokero sekä muut lapselle tärkeät asiat.

Knuupujen yhteinen laulu –ja leikkituokio:

Aamupäiväulkoilun, wc-käynnin ja peseytymisen jälkeen kokoonnutaan yhdessä pieneen ohjattuun tuokioon ennen lounasta. Laulut, sormileikit ja lorut ovat yleensä toivotuimpia tekemisiä, vaikka alussa Knuupulaiset keskittyvät ensin kuunteluun ja sitten pikkuhiljaa rupeavat osallistumaan itse. Uudet ja tutut laululeikit voidaan elävöittää ottamalla mukaan lauluihin liittyvää rekvisiittaa, esim. pupun kuva visualisoi ”Tässä isäpupu on” -laulua. Laulun jälkeen todetaan pupujen pitävän porkkanoista, jotka ovat oranssin värisiä ja siitä päästäänkin laulamaan ”Popsi popsi porkkanaa”. Melodia, rytmi, sanoitus ja lauluun liittyvä leikki innostavat pienimpiäkin itseilmaisuun, elämyksiä saadaan äänentuoton ja oman kehon käytöstä. Samalla eri käsitteet avataan lapsille; miltä jokin tietty eläin näyttää konkreettisesti, minkä värinen se on ja löytyykö tätä väriä vaikkapa jonkun paidasta jne.

Nuppilaudat, palapelin kokoaminen, helmien nauhaan pujottelu, piirtäminen tai pöydän ääressä tapahtuva pienimuotoinen rakentelu ovat haasteellisempaa tekemistä ja kehittävät mm. sorminäppäryyttä, päättelykykyä ja pitkäjänteisyyttä.

Kliiwarit (3-5v)

”**Kliiwari**” (ruots. klyvare) kolmion mallinen keulapurje, joka halkoo ilmaa. Tarkoittaa myös isoa nenää ja Kliiwareillahan on luonnollisesti uteliaisuutta nenänpäässä.

Kliiwareiden päivä

Ennen aamukahdeksaa päiväkotiin tulevat lapset, isoista eskareista pienimpiin Knuupuihin, kokoontuvat Kliiwareissa. Vanhempi saattelee lapsensa päiväkodin aikuisen hoitoon ja kertoo, onko lapsen päivässä jotakin erityistä huomioitavaa, esimerkiksi kyläily toisen Kliiwarin luokse tms.

Aamulla on tilaisuus kuunnella musiikkia ja aloitella rauhallista leikkiä. Nautimme hämäränhyssystä tai aamuauringosta vuodenajan mukaan.

Kahdeksasta puoli yhdeksään syömme aamupalaa ja kaikkien saavuttua paikalle, meitä on kolme aikuista ja 21 lasta.

Aamupalan jälkeen on aikaa leikille. Lapset voivat valita mieleistä tekemistä kiinnostuksensa mukaan. Toimintaa pienryhmissä aloitetaan samoihin aikoihin, jonka jälkeen ulkoillaan. Pukemistilanteissa kannustamme Kliiwareita omatoimisuuteen, tarvittaessa apua saa ja aikuinen aina viimekädessä vastaa siitä, että lapsi on asianmukaisesti puettu.

Ulkoilemme omalla pihalla päivittäin, samalla Kliiwarit tutustuvat luontevasti myös pienempiin Knuupuihin ja isompiin Seiloreihin. Tärkeää on, että lapsilla on leikinkestävät ja joka säähän sopivat vaatteet.

Luotsin keittiössä valmistettu lounas syödään klo 11.15. Noudatamme ravitsemuksen ammattilaisten laatimaa ruokalistaa, joka on yhtenäinen koko kaupungissa. Erityisruokavalioida valmistetaan terveydellistä tai elämäntapomuksellisista syistä.

Aikuinen annostelee ruoan lapsen pyynnön, ”kiitos vähän” tai ”kiitos paljon”, mukaan. Jokainen Kliiwari on vuorollaan ruoka-apulainen, joka vie lautasen yhdelle pöytäseurue kerrallaan. Suositussa tehtävässä lapsi on viikon kerrallaan. Ruokailu alkaa toivotuksella ”hyvää ruokahalua” ja toiset vastaavat siihen ”kiitos samoin”.

Kannustamme lasta syömään koko ruoka-annoksensa ja opettelemme maistamaan uusia makuja. Ruokailun lomassa on mukava keskustella päivän tapahtumista. Ruokailun päätteeksi lapset syövät joko ksylitolipurkkaa tai -pastillin, hyvän hammashoidon ohjeiden mukaan.

Päivälepoaika on klo 12 - 14. Ennen lepoa vähennetään vaatteita, käydään wc:ssä ja käsi -ja kasvopesulla, jonka mennään omaan sänkyyn unilelu kainalossa lepäämään.

Lepuhuoneessa ryhmän aikuinen lukee sadun, joka on ryhmän pienimmillekin sopiva ja rauhoittava. Sadut ovat monenlaisia, vanhoista tutuista klassikoista uudempaan lastenkirjallisuuteen. Sadun jälkeen kuunnellaan hetken aikaa rauhallista musiikkia tai aikuisen laulamia unilauluja.

Aikuisen toivottelee ”hyvää päivälepoa ja mukavia ajatuksia” ja silittelee lapset päivälevolle. Osalle Kliiwareista ei tule uni, joten valvovat Kliiwarit voivat jonkin aikaa levätyään, nousta aikaisemmin nukkujien vielä jäädessä unten maille. Puettuaan voi piirrellä, lueskella ja leikkiä. Viimeisetkin unikeot herätellään klo 14 maissa. Pukemisen ja hiusten kampaamisen lomassa on mukava jutella ja pohdiskella, mitä haluaisi leikkiä. Välipalaa syödään klo 14.30.

Sen jälkeen puetaan ulkovaatteet päälle ja mennään ulos leikkimään. Vanhempien tullessa kerromme päivän kuulumiset ja kätelemme ”heiheit”, sitten onkin aika lähteä kotiin.

Pienryhmäkerho- ja laulusalipäivinä ulkoilemme aikaisemmin ja tulemme vastaavasti aiemmin sisälle. Liikuntapäivinä valmistaudumme vaihtamalla jumppavaatteet ja lähdemme viereiselle liikuntahallille, jolloin aamupäiväulkoilu jää pois.

”Minä, sinä, hän”

Yhdessä eläminen ja sosiaaliset taidot ovat tärkeä asia elämässä, koska meitä on monta erilaista lasta ja aikuista. Olemme toisistamme riippuvaisia, kukaan ei halua olla yksin. Jokaisen persoonallisuus vaikuttaa ryhmän henkeen ja yhteiset kokemukset lujittavat ajan kuluessa ryhmää.

Tavoitteenamme on oppia huomioimaan toiset ihmiset ja pääsemään eroon asenteesta ” mulle heti kaikki tänne nyt”.

Kliiwari-ikäinen lapsi alkaa olla yhteistyökykyinen muiden lasten kanssa. Hän pystyy odottamaan hetken vuoroaan ja jakamaan tavaroita. Päivän aikana on paljon sosiaalisia kohtaamisia, joissa lasten keskinäiset erimielisyydet ja

suutahtamiset ovat kuitenkin tavallisia. Sovinnon tekemisessä tarvitaan aikuisen apua, koska jokaisella lapsella on oma käsityksensä tapahtuneesta. Aikuinen selvittää tilanteen kysymällä monipuolisia kysymyksiä ja etsii vastausta yhdessä lasten kanssa. Kaikkein rakkaimpien ja tärkeimpienkin ihmisten kanssa voi tulla riitaa, mutta erimielisyydet ovat hyviä anteeksipyyttämisen ja -antamisen opettelemisessa.

”Mennäänkö kotileikkiin vai otetaanko kauppaleikki?”

Kliiwari on kiinnostunut kaikesta toiminnasta ja mielikuvitus pääsee valloilleen. Aikuisen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia erilaisille leikeille ja kokeiluille lasten toiveiden mukaan. Mielikuvitus ja roolileikit ovat suosittuja, roolivaatteet ovat päivittäisessä käytössä. Aikuinen tukee lapsen mielikuvitusta, mutta samalla selvittää todellisuuden ja leikin eroja. Kliiwari-ikäisellä lapsella tunne oikeasta ja väärästä alkaa kehittyä. Lapsi pohtii hyvän ja pahan välisiä eroja ja niistä keskustellaan avoimesti.

Leikki nousee lapselle yhä tärkeämmäksi keinoksi käsitellä opittua tietoa, erilaisia asioita ja tunteita. Lelujen lisäksi lapset käyttävät kaikkea mahdollista ympäristön tavaroita leikeissään. Leikit myös laajentuvat huoneesta toiseen ja jokainen leikkiin osallistuva muovaa leikin kulkua.

Kliiwarit voivat tuoda halutessaan päivittäin oman lelun ja roolivaatteita. Niistä opetellaan pitämään huolta.

Kieli ja vuorovaikutustaidot harjaantuvat luontevasti arkipäivän toimissa ja leikeissä. Kliiwari kyselee asioiden merkityksiä ja on tärkeää vastata lapsen kysymyksiin rehellisesti ja avoimesti huomioiden lapsen ikä ja kehitystaso. Lapsi voi kysyä ”miksi vesi ei maistu miltään?” tai ”miksi koira ei osaa puhua?” Kysymyksiä voidaan yhteisessä keskustelussa tarkentaa ja saada lapsen ajattelun tapoja esiin. Sanavarasto kasvaa ja kehittyy jatkuvasti, äidinkielen hallinta on edellytys ajattelun kehittymiselle. Kliiwareita kannustetaan monipuoliseen ilmaisuun ja kertomaan omasta ajattelustaan ja tunteistaan, sekä kuuntelemaan toisiaan. He opettelevat odottamaan vuoroaan yhteisissä

keskusteluissa ja esimerkiksi pelitilanteissa, näin he saavat eväitä arkipäivän vuorovaikutustilanteisiin.

”Onko tänään maalauspäivä vai jumppapäivä?”

Kliiwareiden toiminta suunnitellaan huomioiden lasten ikäerot.

Käden taidot kehittyvät maalaamalla, erilaisin askarteluin, leipomalla ja muovaillemalla.

Joka toinen viikko jumppaamme viereisellä liikuntahallilla, jossa harjoitamme liikuntataitoja esim. pelaamalla, tasapainoilemalla, kiipeilemällä, sekä pienryhmissä että koko ryhmän kanssa. Lapsi liikkuu luontaisimmin juosten ja omalla pihalla voi sen lisäksi pelata, keinua ja kiipeillä. Talvella sään salliessa on usein mahdollisuus luisteluun lähikentällä.

Suunnitellun toiminnan lisäksi lapsi löytää itseään kiinnostavaa tekemistä vaikkapa piirtelystä, pelihyllystä tai jonain päivänä kotileikkinurkkaus houkuttelee enemmän. Aikuisen sylissä istuskelu tai omassa rauhassa tuumailu voi tuntua välillä mukavalta vaihtoehdolta, aina ei tarvitse tehdä ja touhuta.

Omien ryhmätilojen lisäksi Kliiwareiden elinpiiri laajenee, koko talo tulee tärkeäksi saleineen ja hiekkaleikkeineen. Päiväkodin porttien ulkopuolelta löytyy monta retkipaikkaa, elokuvia, teatteria, konsertteja ja muuta mukavaa.

Kerran viikossa Kliiwarit jakaantuvat pienryhmiin. ”Viikarit”, ”Nepparit” ja ”Konkarit” saavat olla pienryhmissä saman ikäisten kanssa vertaisryhmässä. Kerhojen tarkoituksena on lisätä mahdollisuutta pohtivaan vuorovaikutukseen ja harjoitella yhdessä toimimista, yhteistyötaitoja, sekä käden taitoja saman ikäisten kanssa. Kerhoissa opetellaan esim. käsitteitä, nimeämistä ja oppimaan oppimista.

Kasvattaja voi pienemmässä vertaisryhmässä havainnoida lasten oppimisvalmiuksia ja tukea mahdollisia oppimisvaikeuksia. Kerhoissa käsitellään samaa teemaa kunkin ikäryhmän kehitystason mukaisesti.

Kerhojen teemat suunnitellaan pitkäjänteisesti ja myös ajankohtaiset asiat huomioidaan.

Jokaisella lapsella on Kliiwareissa kansio, johon keräämme lasten töitä, askarteluja, piirustuksia, valokuvia ja kerhotehtäviä.

Esimerkki yhden kerhon sisällöstä, sovellettuna eri-ikäisille:

Teemana ”Korvat ja kuuleminen”, jossa tavoitteena on hahmottaa ja nimetä kehonosat. Myös kuuntelemisen kokeminen ja keskustelu korvien toiminnasta, kuulon suojaamisesta sekä erilaiset tunnistustehtävät auttavat hahmottavat kuuloa ja kuulemistä. Keinoina käytetään musiikkia, luonnontietoa ja konkreettista toimintaa. Visuaalisuus ja vuorovaikutustaidot ovat oleellinen osa sisältöä.

3-vuotiaat ”Konkarit”

1. Alkulaulu: ”Onko Anna täällä?”
2. Pelaamme äänilottoa
3. Rentoutus patjoilla, kuuntelemme metsän ääniä cd:ltä
4. Aikuinen kertoo sadun ”Musiikkia puissa”
5. Loppulaulu: ”Sinusta kauheesti tykkään”

4-vuotiaat ”Nepparit”

1. Alkulaulu: ”Onko Anna täällä?”
2. Kirja: J.M. Parranón: Kuulo
3. Keskustellaan kuulosta ja korvien suojaamisesta kovilta ääniltä
4. Pelataan ääni-muistipeliä, vanhoissa filmipurkeissa on sisällä esim. hiekkaa, herne, kivi, riisiä, vettä ym. etsitään kuulostelemalla parit.
5. Kuunnellaan ja tunnistetaan eläinten ääniä cd:ltä esim. Koira, kissa, hevonen, lammas, lehmä, kana, leijona, sammakko.
6. Lopuksi tehdään Neppareiden käsitorni laittamalla kädet päällekkäin, hihkaistaan jee! samalla kun nostetaan kädet ilmaan.

5-vuotiaat "Viikarit"

1. Alku: Rentoutus satu "Musiikkia puissa"
2. Hierotaan omia korvia, jotta kuulisimme paremmin
3. Kuunnellaan ja tunnistetaan erilaisia ääniä cd:ltä esim. vauvan itku, yleisön taputus, sade, sydämen lyönnit, haukottelu, pölynimuri, ukonilma, meren aallot ym.
4. "Rikkinäinen puhelin-leikki. Aikuinen kuiskaa jonkin lauseen yhdelle lapselle, joka kuiskaa kuulemansa seuraavalle jne., kunnes viimeinen sanoo kuulemansa lauseen ääneen.
5. Tehtävä Tuija Saijonkiven "Sanaleikki" -kirjasta. Piirrä suurempi/pienempi.
6. Käsitorni, jossa kaikki istuvat piirissä ja laittavat kädet päällekkäin ja riemuista kiljaisten nostetaan kaikki kädet tornista yhtä aikaa ilmaan.

Esiopetusryhmä Seilorit

"Seilorit" ovat esikoululaisia, jotka seilaavat Luotsista kouluun. Esiopetusryhmä aloitti toimintansa Luotsissa v. 1999, jolloin maksuton esiopetus alkoi. Esiopetuksessa noudatetaan Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelmaa vuodelta 2005.

Seiloreiden päivä esikoululaisten kertomana:

"Kun tulee aikaisin, odotellaan Kliiwareiden puolella omaa opea, joka hakee meidät aamupalalle, se voi olla vaikka puuroa. Me syödään kahdeksalta Seiloreissa ja sitten sovitaan että missä voi leikkiä ennen eskaria. Niitä paikkoja on pikkuhuone, isohuone ja sali tai parvi. Kun siivouskello soi (klo 9), me siivotaan leikit pois ja mennään omille paikoille istumaan. Kaikilla on omat penaalit, joissa on meidän kynät. Sitten tehdään tehtäviä Salaisesta Maasta tai maalataan tai joskus askarrellaan. Tai sitten mennään jumppaamaan liikuntahallille tai tehdään retki, ne on kivoja. Ja talvisin luistellaan.

Sitten meillä on vapaata leikkiaikaa ja open kanssa sovitaan tekemiset. Ne voi olla vaikka piccoloita, ritareilla leikkimistä, rakentamista tai sitten voi piirtää ja lelupäivänä voi leikkiä omilla leluilla.

Ennen syömistä (lounas klo 11.15) voidaan tehdä jotain open kanssa, vaikka lukea tai tehdä joku pieni tehtävä. Meillä on omat ruokapaikat ja on tärkeää syödä tai ainaki pitää maistaa. Siks pitää kun ruuasta saa hyviä vitamiineja ja voimia jaksaa.

Me mennään ulos saamaan raitista ilmaa ruuan jälkeen kun isommat lapset ei tarte päiväunia. Sitten tullaan sisälle, joku voi lähteä kotiin ulkoilusta jos se on vaan eskarissa. Riisutaan itse vaatteet ja laitetaan omille paikoille ja pestään kädet ettei tule pöpöjä ja tauteja. Sitten mennään patjoille lepäämään pikkuhuoneeseen tai isoon huoneeseen, että jaksais paremmin iltapäivällä. Se on erilaista kun yöllä nukkuminen, silmiä ei laiteta kiinni.

Sitten saa valita leikkimiset ja syödään välipalaa ettei tule nälkä, se voi olla vaikka kiisseliä. Sitten mennään ulos ja vanhemmat hakee kotiin.”

”Eskarissa seikkaillaan Salaisessa Maassa ”

Kuusivuotias on usein menossa ja tulossa yhtä aikaa. Lapsesta on mukava oivaltaa uusia asioita ja pohdiskella syntyjä syviä, myös tekemisen määrä on rajaton. Mielialat vaihtelevat, kyyneleet muuttuvat hetkessä nauruksi ja kiukut hellyydenpuuskaksi. Tiedonhalu on suuri, eskareita kiinnostaa millaista oli kun hänen vanhemmat olivat lapsia tai mistä ukkonen syntyy. Varsinkin vanhempien kanssa käydyt keskustelut ovat antoisia molemmille osapuolille.

Seiloreiden päivä jakaantuu kaikille yhteiseen ohjattuun toimintaan ja vapaavalintaiseen toimintaan. Kaiken toiminnan pohjana on Luotsin esiopetussuunnitelma, jota esitellään tarkemmin syksyn vanhempainillassa. Teemme jokaiselle lapselle henkilökohtaisen esiopetussuunnitelman yhdessä vanhempien kanssa. Lapsille, joiden äidinkieli ei ole suomi, teemme myös henkilökohtaisen ”Suomi toisena kielenä” -suunnitelman.

Ohjattu esiopetustoimintamme pitää sisällään mm. esiopetusmateriaalimme ”Salaisen Maan” oppitukioita, joissa opetellaan äidinkielen, matematiikan ja

ympäristötiedon asioita. Oppimispelipäivänä pelaamme uusia pelejä jotka jäävät lasten itsenäiseen käyttöön. Pelit ovat eritasoisia ja ne harjaannuttavat samalla mm. vuoronodotusta, ongelmanratkaisua ja yhteistyötaitoja.

Liikunta sisältää joko ohjattua sisäliikuntaa lähihallissa tai ulkoliikuntaleikkejä pihallamme. Talvisin on luistelua ja pulkkailua.

Kuvaamataito, musiikki ja lauluhetket sekä erilaiset askartelut kuuluvat myös toimintaamme.

Teemme erilaisia ja eripituisia projekteja jotka ovat pitkäjänteisiä sekä tavoitteellisia, esimerkiksi puutyöprojektit, ompelutyöt ja näytelmät.

Teemme paljon retkiä erilaisiin kohteisiin, joiden tarkoituksena on tutustua lähialueeseemme ja oppia liikkumaan siinä sekä saada elämyksiä.

”Joskus tuntuu vaikealta mutta sitten voi pyytää opea auttamaan ja se tulee viereen ja kertoo mitä pitää tehdä ja auttaa siinä”.

Lapsen yksilöllisyys esiopetuksessa toteutuu kun lapsi saa oppia omassa aikataulussaan oman kiinnostuksensa ja kypsyystasonsa mukaan. Esim. oppimisympäristömme tarjoaa mahdollisuuden lukemaan oppimiselle, jos lasta jo kiinnostaa kieli ja kirjaimet, mutta lukemaan oppiminen ei ole esiopetuksen tavoite. Uskomme, että jokaisessa lapsessa on vahvuuksia, joiden varaan oppimista voi rakentaa. Meidän aikuisten tehtävä on auttaa lasta löytämään omat vahvat alueensa, joiden kautta hän voi saada onnistumisen kokemuksia ja näin hänen itsetuntonsa voi vahvistua. Luottamus omiin kykyihin syntyy näiden onnistumisten elämysten kautta.

”Onks tää nyt sitä matematiikkaa?”

Seilorien esiopetusryhmässä tuemme tietoisesti, tavoitteellisesti ja systemaattisesti lasten kehitystä ja oppimista. Esikouluvuonna pyrimme vahvistamaan lasten oppimismotivaatiota ja harjoittelemaan oppimaan oppimisen perustaitoja, hyviä työskentelytaitoja, elämäntaitoja ja vastuuntuntoiseksi ryhmän jäseneksi kasvamista.

Vastuuntuntoiseksi ryhmän jäseneksi kasvamista tuemme ohjaamalla lapsia ottamaan huomioon muita erilaisissa tilanteissa, esim. antamaan työ- ja leikkirauhan kavereille, kuuntelemaan, keskittymään, keskustelemaan, neuvottelemaan ja valitsemaan.

Seiloreissa käytämme työtapoina eheyttävää ja ohjaavaa opetusta sekä toiminnallista, kokonaisvaltaista ja lapsikeskeistä oppimistapaa.

Eheyttävässä opetuksessa voidaan opetella esim. liikunnassa samalla myös äidinkieltä tai matematiikkaa. Ohjaavassa opetuksessa kaikkeen ei anneta valmiita vastauksia, vaan lapset ohjataan ajattelemaan ja päättämään itse. Monia asioita ja käsitteitä opetellaan toiminnallisesti ja kokonaisvaltaisesti eri aistikanavien kautta joko liikkumalla tai askartelemalla, esim. pysty- ja vaakasuora-käsitteitä opetellaan ensin koko kehon avulla ja vasta sitten paperilla.

Vapaavalintaisen toiminnan aikana lapset voivat valita monipuolisesta oppimisympäristöstämme oman kiinnostuksensa ja kehitystasonsa mukaista tekemistä. Valittavana on muun muassa eritasoisia oppimispelejä, käsitöitä, Kidsmart-tietokoneella työskentelyä, roolileikkejä, rakentelua, majaleikkejä, piirtämistä ja askartelua sekä liikuntavälineiden vapaata käyttöä, kuten sählypeliä tai jalkapalloa.

Kavereiden mielipide alkaa merkitsemään yhä enemmän ja arkipäivän tilanteissa pohditaankin usein tehdäkö kuten itse haluaa vai mietitäänkö yhdessä mitä leikitään. Lapset huomioivat toisten käyttäytymistä, arvostelevat ääneen ja tulevat itsekriittiseksi.

”Joskus eskari tuntuu hyvältä, ne jutut mitä me tehdään on kivoja ja kun leikitään ja syödään”.

”Milloin me mennään kouluun?”

Esikoululaisilla on yhteistä toimintaa Katajanokan koulun ja Katajanokan päiväkodin esikouluryhmän kanssa muutaman kerran vuodessa, jolloin tuleva koulu ja koulutoverit tulevat jo vähän tutuiksi. Tapaamiset ja niiden sisällöt sovitaan vuosittain yhdessä esikoulun ja 1.luokan opettajien kesken.

Virallinen kouluun tutustumispäivä järjestetään toukokuussa. Silloin tulevien 1.luokkalaisten opettaja ottaa eskarilaiset vastaan ja näyttää heille tulevan luokan ja lisää koulun tiloja, myös koulussa ruokailu on tärkeä tutustumisaamupäivässä.

Seuraavassa esimerkki, kuinka esiopetuksen eri osa-alueet yhdistyvät toisiaan tukevaksi kokonaisuudeksi:

Esikoululaiset saavat ommella ja täyttää oman pienen pehmolelun, joka perustuu Salaisen Maan päähahmoon, Kisu Pikkukuuhun. Ompelut aloitetaan yhteisesti ja jokainen saa jatkaa niitä omaan tahtiinsa. Aikuinen on apuna, tarvitaan tukea sitten motivoimisessa tai langan neulansilmään laittamisessa. Valmiin Kisun saa ottaa omiin leikkeihin mukaan ja asuntona niille toimii puulaudoista tehty ”Kissatalo”. Totesimme kerran Kissatalon olevan liian pienen ja jäimme pohtimaan mitenkä ratkaisisimme ongelman. Asia jäi hautumaan.

Teimme esikoululaisten kanssa jokasyksyisen eväsretken metsään nauttien metsän äänistä, tuoksusta, maastosta ja siellä olemisen ihanuudesta. Innokkaat retkeilijät päättivät rakentaa majan metsään, josta virisi ajatus Kissojen majasta. Keräsimme yhteistuumin luonnonmateriaalia kahteen majaan; keppejä, käpyjä, sammalta, kaarnaa ja kiviä. Projekti oli monelle niin tärkeä, että materiaalia oli käyty viikonloppuna keräämässä koko perheen voimin. rakensimme kaksi majaa kahdella porukalla ja sitä edelsi yhteinen suunnittelu ja rakentaminen. Majat päätyivät heti leikkikäyttöön ja kevään lopulla kierrätimme materiaalit takaisin luontoon. Projektin vaiheita kuvattiin videolle (retki, suunnittelu ja rakentaminen sekä lasten suullinen esittely majoista ja niiden käytöstä) ja näytettiin vanhemmille videoamukahveilla.

Oppilashuolto Luotsissa

Oppilashuolto kuuluu osana esiopetukseen. Siinä huolehditaan lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista ja luodaan edellytykset hyvälle oppimiselle. Yhteistyökumppaneina toimivat alueen erityisopettaja ja tarvittaessa neuvola tai perheneuvola.

Esiopetuksen oppilashuoltoryhmä on päivähoitoalueen moniammatillinen kokoonpano, johon on koottu eri alojen lasta koskevaa osaamista ja tietoa. Alueemme esiopetuksen oppilashuoltoryhmään kuuluvat kaksi päivähoitopäällikköä, kaksi kiertävää erityislastentarhanopettajaa (kelto:a), kolme päiväkodin johtajaa, Perhekeskuksen sosiaalityöntekijä, johtava leikkipuiston-ohjaaja, perheneuvolapsykologi, terveyskeskuspsykologi ja terveydenhoitaja, lisäksi esiopetuksen oppilashuoltoryhmää voidaan myöhemmin täydentää tarvittavilla asiantuntijoilla.

Oppilashuoltoryhmän tehtävänä on huolehtia esiopetuksen oppilashuollon toteutumisesta päivähoitoalueella, koordinoida ja kehittää oppilashuoltotyötä, edistää oppimisympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, sekä etsiä ratkaisuja tukea tarvitsevien lasten auttamiseksi.

Päiväkodin oppilashuollossa pyritään huolehtimaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa riittävästä tuesta jo esiopetuksen aikana.

Päiväkodissa on käytettävissä kiertävän erityislastentarhanopettajan tietotaito konsultointia varten ja yhteistyötä tehdään myös neuvolan ja perheneuvolan kanssa lähinnä konsultoiden heitä tarvittaessa. Erityskysymyksissä mietitään yhdessä päiväkodin johtajan kanssa kuinka saadaan perheen kanssa yhdessä parhaiten lapsen tuen tarve hoidettua.

9. Yhteistyötahot

Katajanokan ja Kruunuhaan päiväkodit ja Katajanokan perhepäivähoito toimivat yhteistyössä erilaisin tavoin. Alueella järjestetään yhteistä koulutusta henkilökunnalle ja loma-aikoina toimimme osittain yhdessä. Alueen esiopetusjärjestelyt mietitään yhdessä Katajanokan päiväkodin kanssa.

Katajanokan ala-aste on päiväkodin vieressä ja esikoululaiset tapaavat keväällä koulun opettajia ja 1.luokkalaisia. Tavoitteena on esioppilaiden tutustuminen tulevan koulunsa ympäristöön.

Viiskulman terveysasemalla toimii katajanokkalaisten neuvola. 3- ja 5-vuotisneuvolatarkastukseen mentäessä on mahdollista saada päiväkodin kuvaus lapsen taidoista, jonka käymme läpi yhdessä vanhemman kanssa. Kuvaus auttaa perheitä, neuvolaa ja päivähoitoa kiinnittämään huomiota lapsen kasvun ja kehityksen kannalta tärkeisiin seikkoihin.

Saamme tarvittaessa perheneuvolalta konsultaatiota.

Alueen kiertävä erityislastentarhanopettaja on yksi tärkeimmistä yhteistyökumppaneistamme.

Hän on mukana neuvotteluissa perheiden kanssa, jossa mietimme varhaista tukea tarvitsevien lasten tukitoimia.

Yksilöllistä varhaista tukea saavien lasten yhteistyökumppaneina voivat olla terapeutit, psykologit ja lääkärit.

Helsingin tulkkikeskus auttaa kielimuurien ylittämässä kasvatustilanteissa ja vanhempainilloissa.

Katajanokan huolto hoitaa arkiset huoltotoimet päiväkotimme sisä- ja ulkotiloissa, esim. pihan siivouksen ja hiekoituksen.

10. Tuettu varhaiskasvatus

Luotsissa kaikki lapsen kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon osallistuvat aikuiset tekevät päivän kuluessa monenlaisia havaintoja. Kasvattajien tekemän havainnoinnin tarkoituksena on ymmärtää lasta, lapsen kehitystä ja tarpeita. Jos vanhemmilla tai kasvattajilla herää kysymyksiä ja huolta lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen, huoli otetaan puheeksi yhteisissä keskusteluissa.

Lasta voidaan havainnoida esimerkiksi päiväkodin arjessa, leikissä ja oppimistilanteissa. Ryhmässä lapsen tapa toimia voi olla erilainen kuin kotona. Esimerkiksi leikkiminen voi olla vaikeaa ja lapsi ei tiedä miten leikissä tulisi

toimia. Vaikeus voi liittyä heikkoihin sosiaalisiin taitoihin, viivästyneeseen kehitykseen ja kielellisiin häiriöihin. Vanhempien kanssa keskustellessa sovimme kuka havainnoi ja missä tilanteissa, usein näissä keskusteluissa on mukana kelto (kiertävä erityislastentarhanopettaja).

Tämän pohjalta voimme seuraavissa keskusteluissa miettiä onko tarvetta myös muiden asiantuntijoiden (esim. puhe- ja toimintaterapeutit, psykologit, neurologit) tekemille tutkimuksille. Vanhempien ja kasvattajien havaintojen ja asiantuntijalausuntojen pohjalta pohdimme lapsen tuen tarvetta.

Tarvittaessa teemme esityksen erityisen tuen antamisesta. Päivähoitoalueen päällikkö tekee päätöksen lapselle tarjottavista tukitoimista, joita voivat olla ryhmäkoon pienennys, avustaja tai elton (erityislastentarhanopettajan) tuki. Tilanteen vaatiessa on mahdollisuus hakea lapselle paikka erityisryhmästä.

Yhdessä vanhempien kanssa teemme lapselle kuntoutussuunnitelman, jossa suunnittelemme ne käytännön asiat, joilla lapsen kasvua ja kehitystä jatkossa tuetaan. Kuntoutussuunnitelma päivitetään vähintään kaksi kertaa vuodessa ja suunnitelman tekoon osallistuu vanhempien ja kasvattajien lisäksi tarvittaessa terapeutteja, lääkäreitä ym. lapsen ja perheen kanssa työskenteleviä henkilöitä.

11. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset

Kieli on kommunikaation ja vuorovaikutuksen väline.

Suomi toisena kielenä (S2) -opetus on arjessa tapahtuvaa suomen kielen opetusta. Aikuinen käyttää mahdollisimman hyvää ja tarkkaa kieltä tukenaan ilmeet, eleet ja äänenpainotukset.

S2 -opetuksen keskeinen tavoite on, että monikulttuuriset lapset oppivat arkielämän perussanastoa sekä käyttämään kieltä luontevasti eri tilanteissa. Vähitellen lapsi harjaantuu kuunteluun, kerrontaan ja kertomiseen sekä ilmaisemaan toiveitaan, mielipiteitään ja ajatuksiaan aktiivisesti.

Tietoisesti käytettävät menetelmät hyödyttävät eri tavoin: käsitteitä opitaan nimeämisen, toiston, aistileikkien, oppimispelien ja liikunnan kautta. Kuvallinen

materiaali esim. Symbolikirjoitus 2000-ohjelma on apuna laulujen visualisoinnissa ja päiväohjelman kuvittamisessa.

Lasten kielellisiä taitoja voidaan tarvittaessa kartoittaa ja kielen kehitystä seurataan lapsen koko päivähoitossa ja esikoulussa oloaikana käyttäen tarvittaessa apuna Kettu-tehtävää.

Kettu-tehtävä on puheen ja kielenkehityksen arviointimenetelmä, johon kuuluvat yksinkertaiset esinekuvat, lelupussin tavarat ja Kettu-tarina.

Olemme koonneet erilaista materiaalia esim. loruja, kirjoja, pelejä, kuvakortteja henkilökunnan arkikäyttöön tukemaan lapsen suomen kielen oppimista.

Lisäksi käytämme kielipussimenetelmää. Visuaalisesti kauniisiin kangaspusseihin on teemoittain kerätty tavaroita liittyen eri aihealueisiin, esim. talvi, eläimet, hedelmät jne. Pusseissa olevia tavaroita käytetään erilaisten leikkien keinoin, sillä uusi sana vaatii monta kymmentä toistoa ennen kuin se tulee tutuksi. Oppimista tukee kaikkien aistien käyttö, esimerkiksi hedelmäpussin muovihedelmät voidaan nimeämisen jälkeen lajitella värin, koon ja maun mukaan. Todetaan, että niistä voidaan tehdä hedelmäsalaattia, osa täytyy pestä ja osa kuoria, lopuksi ne pilkotaan ja sekoitetaan. Oikeisiin hedelmiin voidaan tutustua konkreettisesti ja havaita miltä esim. omena tuntuu, näyttää, tuoksuu ja pienet maistiaispalat kruunaavat kaiken!

Lapsille annetaan mahdollisuus tuoda esiin omaa kulttuuriaan esim. omankielisin lauluin ja runoin. Kerromme vanhemmille hoito- ja kasvatusta sekä esiopetuskeskusteluissa oman äidinkielen merkityksestä ja kulttuuriperinnön välittämisen tärkeydestä. Tämä tukee lapsen identiteetin muodostumista, uuden kielen oppimista tunnekielenä ja ajattelun kielenä. Näin tuetaan toimivaa kaksikielisyyttä ja kahteen kulttuuriin kasvamista.

Jokaiselle lapselle tehdään oma henkilökohtainen kaksikielisyyden suunnitelma, jonka menetelmät ja tavoitteet esitellään vanhemmille.

Hoito- ja kasvatustieteiden keskeisissä perheillä ja hoitohenkilökunnalla on aina oikeus tulkin käyttöön.

Päiväkotimme s2-vastaavan tehtävänä on jakaa saatu tieto koulutuksista henkilökunnalle. Myös s2-välineistö ja muu kielen kehittämiseen käytettävä materiaali ovat hänen vastualueenaan.

Otamme päivähoidossa huomioon lapsen kieli- ja kulttuuritaustan lisäksi uskonnollisen vakaumuksen esim. ruokavaliot ja huivin käyttö. Toivomme, että perheet kertovat meille toiveistaan ja omista tavoistaan liittyen uskontoonsa tai elämänkatsomukseensa.

12. Toiminnan arviointi

Toimintaa koskevaa arviointia tehdään jatkuvasti, esim. vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta (onko hoito- ja kasvatuskeskustelut käyty, miten yhteistyö on sujunut).

Lasten kanssa toteutettavaa päivittäistä toimintaa arvioidaan päivittäin. Myös retkikohteita, kerhoja eri ryhmissä, erilaisia projekteja ja yhteisiä tapahtumia vanhempien kanssa arvioidaan. Hyväksi käytännöksi olemme havainneet purkaa ne henkilökunnan palaverissa ja kirjata ylös miten tavoitteet saavutettiin, mitä teimme, missä ja miten sekä kuinka se onnistui ja mitä voisi tehdä toisin tai mitä muuta huomioitavaa tapahtumassa oli. Lasten palaute asiasta (toiminnasta ja tapahtumista) tulee yleensä saman tien.

Toivomme palautetta myös vanhemmilta, ja silloin voimme heti vaikuttaa kehittämistä vaativiin kohteisiin. Ajoittain arviointia ja palautetta ovat lapset vanhempineen antaneet erityisillä arviointilomakkeilla.

Liitteet

Helsingin esiopetuksen suunnitelma
Todistus esiopetukseen osallistumisesta
Suomi toisena kielenä-suunnitelma
Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Lähteet

Helsingin esiopetuksen suunnitelma
Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet